

Ministerie van Financiën
Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag

1 februari 2012

Betreft: Consultatiedocument Accountancy

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij doen wij u namens een vijftal middelgrote accountantsorganisaties (Baker Tilly Berk, BDO, Grant Thornton, Mazars en RSM Nederland) een gezamenlijke reactie toekomen op het consultatiedocument. Onze organisaties tezamen behalen in Nederland met ruim 4.500 medewerkers een omzet van € 481 miljoen. De internationale netwerken waarbij wij zijn aangesloten behoren in omzet gemeten alle tot de top-10 wereldwijd met een gezamenlijke omzet van \$ 20,2 miljard en 167.000 medewerkers.

In de bijlage treft u onze reactie per vraag aan. Wij willen twee punten graag in het bijzonder onder uw aandacht brengen:

1. Regelgeving op maat

Wij onderschrijven het grote maatschappelijk belang van onafhankelijke en kwalitatief hoogwaardige accountantscontrole en zijn graag bereid mee te denken over de wijze waarop kan worden voorzien in de bij het maatschappelijk verkeer bestaande behoefte aan kwalitatief hoogwaardige regelgeving en meer transparantie.

Wij verzoeken u nadrukkelijk om bij het ontwerpen van nieuwe regelgeving rekening te houden met het publieke belang: hoe groter het publieke belang, hoe groter de behoefte aan meer restrictieve en transparante regelgeving, maar daar waar het publieke belang kleiner is, zoals bij MKB-ondernemingen dient een andere afweging te worden gemaakt tussen het maatschappelijke belang en het belang van de onderneming zelf. Naar onze mening is voor het MKB-segment strengere regelgeving niet nodig en vanuit economisch perspectief ook niet wenselijk.

2. Kwaliteit, transparantie en marktwerking

De Nederlandse wetgever heeft met de Wta een solide kader geschapen dat in beginsel kwalitatief hoogwaardige en onafhankelijke accountantscontrole waarborgt. De wijze waarop de AFM haar toezicht uitoefent, draagt daar in belangrijke mate aan bij.

De markt voor OOB-controles wordt sterk gedomineerd door de grote vier. Meer dynamiek in de auditmarkt is wenselijk inclusief een grotere keuze aan dienstverleners.

Het Nederlandse vergunningenstelsel, waarin voor controle van OOBs een (extra) vergunning nodig is, heeft al geleid tot een duidelijke marktordening, waarin het aantal kantoren dat OOBs mag en kan controleren beperkt is. Dit draagt bij aan een overzichtelijke aanbodzijde van hoge kwaliteit, met in beginsel voldoende keuzemogelijkheden. Wij pleiten ervoor om een dergelijk vergunningenstelsel in de hele EU na te streven. Dan ontstaat binnen de EU een speelveld van naar verwachting circa

8-10 grote accountantsorganisaties c.q. accountantsnetwerken (inclusief de Big 4) die in staat en bereid zijn OOB-cliënten te controleren.

In aanvulling daarop pleiten wij voor de introductie van verplichte joint audits voor grote OOBs. Joint audits bieden naar onze overtuiging een aanzienlijk betere waarborg voor de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controle dan verplichte kantoorrotatie. Door te verplichten dat bij de joint audit minimaal één non-Big 4 kantoor is betrokken, wordt marktwerking bevorderd en zal geleidelijk aan een verbreding van de keuzemogelijkheden voor OOB-cliënten ontstaan. Deze verbreding zorgt voor een afname van systeemrisico's in de controlemarkt alsmede meer concurrentie die op haar beurt een katalysator voor innovatie is. Dit zal uiteindelijk kunnen leiden tot zowel een hogere kwaliteit en een versterking van de onafhankelijkheid van de controlerend accountants als een kostenreductie.

Wij zijn graag bereid om onze standpunten nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Baker Tilly Berk N.V.
Th.A. Verkade RA

BDO Audit & Assurance B.V.
R.W. Brummelman RA

Grant Thornton Accountants en Adviseurs B.V.
drs. G.M. Mulder RA

Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V.
P.J. Steman RA

RSM Nederland B.V.
W.J.O. Castricum RA

CONSULTATIEDOCUMENT ACCOUNTANCY

1. Onafhankelijkheid

1.2. Samenloop tussen de controle van de jaarrekeningen overige dienstverlening

1. Wat is uw visie op de noodzaak bestaande onafhankelijkheidswaarborgen te versterken?

Wij onderschrijven het uitgangspunt dat onafhankelijkheid één van de steunpilaren is van de externe accountantsfunctie. Om internationaal niet uit de pas te lopen pleiten wij ervoor om in beginsel een principle-based raamwerk te blijven hanteren dat aansluit bij de IFAC Code of Ethics. Dit raamwerk dient te worden aangevuld met specifieke gebods- en verbodsbepalingen, die evenredig zijn met de mate waarin het publieke belang een rol speelt en dus strenger zijn naarmate het publieke belang van de gecontroleerde entiteit groter is.

2. Past naar uw mening het maken van een onderscheid tussen controle gerelateerde diensten en overige dienstverlening en overige dienstverlening bij de vraag welke diensten een accountantsorganisatie mag leveren bij een OOB-controlecliënt naast de wettelijke controle?

Ja. Controlegerelateerde diensten liggen in het verlengde van de certificerende functie van de accountant. Criterium voor het onderscheid moet zijn dat deze diensten noch in wezen noch in schijn een bedreiging voor de onafhankelijkheid opleveren. Reden om het onderscheid te maken en om deze diensten toe te staan is daarnaast ook dat controlegerelateerde dienstverlening veelal zo verbonden is met de certificerende functie, dat het verbieden daarvan een negatieve impact op de kwaliteit heeft en kostenverhogend werkt.

3. Zou daarbij een maximum moeten worden gesteld aan het percentage van deze controle gerelateerde dienstverlening, respectievelijk overige dienstverlening ten opzichte van de omzet uit de wettelijke controle? Zo ja, hoe hoog moet dit percentage volgens u zijn?

Ten aanzien van controlegerelateerde dienstverlening is naar onze mening geen begrenzing noodzakelijk, zolang is voldaan aan de uitgangspunten zoals vermeld in het antwoord op de vorige vraag. Overige dienstverlening dient bij OOBs vergaand te worden ingeperkt tot een maximum van bijvoorbeeld 10% van de omzet uit wettelijke controle. Bij niet-OOBs zijn wij geen voorstander van voorschriften die verder gaan dan de IFAC Code of Ethics.

4. Bent u het eens met de lijst van toegestane controle en aan controle gerelateerde diensten zoals opgenomen in bijlage I? Welke diensten zou u willen toevoegen of verwijderen?

Wij zouden graag toevoegen ISAE 3402 en SAS70 verklaringen. Voor het overige kunnen wij ons in deze lijst vinden.

In de bijlage wordt overigens aangegeven dat de combinaties alleen zouden gelden voor OOB-controlecliënten. Een en ander is uiteraard ook toegestaan voor controlecliënten die niet tot het OOB-segment worden gerekend.

5. Bent u het eens met de lijst van verboden diensten zoals opgenomen in bijlage II? Welke diensten zou u willen toevoegen of verwijderen?

Wij zouden graag de volgende diensten toevoegen:

- Due diligence onderzoek, zowel in verband met voorgenomen verwerving (risico van zelftoetsing) als in verband met een voorgenomen verkoop (een zgn. vendor due diligence, die het risico van belangenbehartiging met zich meebrengt).
- Begeleiding van acquisities / overnames door de controlecliënt

Voorts raden wij aan om ook de kring te definiëren waartoe de betreffende verboden zich dienen uit te strekken. Naast de controleplichtige entiteit en haar dochterondernemingen dient te worden overwogen of ook een verbod op dienstverlening aan andere verbonden entiteiten en personen (bijv. fiscale advisering aan directieleden of andere sleutelfunctionarissen) gewenst is.

Voor het overige kunnen wij ons in deze lijst vinden. Zoals aangegeven in de bijlage, geldt deze lijst van 'verboden diensten' alleen voor OOB-controlecliënten; voor controlecliënten die niet tot het OOB-segment worden gerekend, is de lijst niet van toepassing. Voor niet-OOBs zoeken wij zoveel mogelijk aansluiting bij het principles-based raamwerk van de IFAC Code of Ethics.

6. Kunt u in bijlage III aangeven welk van de daar genoemde diensten volgens u hoort bij de aan controle gerelateerde diensten, verboden diensten of overige diensten?

Het antwoord op deze vraag is mede afhankelijk van het publieke belang van de entiteit. Naarmate het publieke belang groter is, zijn wij voorstander van meer restrictieve regels en zal eerder sprake zijn van verboden diensten. In dit kader onderscheiden wij 4 categorieën entiteiten:

- Grote OOBs;
- Kleine OOBs;
- Niet-OOBs met public interestachtige kenmerken, zoals pensioenfondsen, gemeenten, ziekenhuizen, woningcorporaties, energiebedrijven, vervoersbedrijven, universiteiten en hogescholen;
- Overige niet OOBs.

Voor het onderscheid in grote en kleine OOBs zou kunnen worden aangesloten bij de criteria die dienaangaande in de voorstellen van de Europese Commissie zijn opgenomen.

De letters A, B en C in onderstaande tabel hebben de betekenis die daaraan in bijlage III behorend bij vraag 6 wordt toegekend.

	Type dienstverlening	Grote OOBs	Kleine OOBs	Niet OOB met PIE kenmerken	Overige niet OOBs
1	Opstellen en beoordelen van fiscale aangiften	C	C	C	B
2	Overige verklaringen die conform wettelijk voorschrift door de accountant moet worden opgesteld, zoals inbrengverklaringen en fusie- en splitsingsverklaringen	A	A	A	A
2	Feitenonderzoek inzake de beoordeling van de interne beheersing, fusies en overnames en fraude.	C	C	C	B
3	Juridische dienstverlening, niet zijnde het optreden als vertegenwoordiger van de onderneming	C	C	B	B
4	Overige adviesopdrachten die er niet toe leiden dat in het kader van de accountantscontrole de accountant zichzelf controleert, bijvoorbeeld op gebied van fusies en overnames, strategie, HR, IT, logistiek, bedrijfsoptimalisering.	C	B	B	B
5	Fiscale advieswerkzaamheden, inclusief fiscale vertegenwoordiging	C	C	B	B
6	opstellen en beoordelen van fiscale aangiften	C	C	B	B

7. Welke criteria hebt u gehanteerd bij de beantwoording van de vragen 4 tot en met 6?

Wij gaan uit van twee dimensies: de aard van de dienstverlening en de aard van de gecontroleerde entiteit.

Voor wat betreft de aard van de dienstverlening zijn de volgende criteria relevant:

- Past de dienstverlening bij c.q. ligt deze in het verlengde van de primaire taak van de accountant: het toevoegen van zekerheid aan (financiële) informatie ten behoeve van derden.
- In hoeverre kan de dienstverlening de voor de controlerende functie vereiste onafhankelijkheid aantasten, hetzij in wezen danwel in schijn.

De uitkomst van deze beoordeling bepaalt of een bepaalde dienst als controlegerelateerd dan wel overig wordt gedefinieerd.

De tweede dimensie is het publieke belang, zoals uiteengezet bij het antwoord op vraag 6. Deze dimensie bepaalt met name welke overige dienstverlening verboden resp. toegestaan is.

8. **Indien het verlenen van overige diensten zijn toegestaan, bij wie zou de beslissing moeten liggen over het verlenen van toelaatbare overige diensten aan een controlecliënt in een specifiek geval:**
- a. de accountantsorganisatie?
 - b. de externe accountant?
 - c. de auditcommissie van de controlecliënt?
 - d. degene die de externe accountant benoemt?
 - e. een toezichthouder, in casu DNB of AFM?
 - f. een andere partij, zo ja, welke zou dat zijn?

Uiteraard dient in alle gevallen de accountantsorganisatie zelf een beoordeling te maken of door de cliënt verlangde overige dienstverlening toelaatbaar is. Voor wat betreft de cliënt zou bij OOBs de beslissing door de RvC dan wel de auditcommissie moeten worden genomen. Bij andere controleopdrachten en indien geen RvC is ingesteld, dient deze beslissing te liggen bij degene die de externe accountant heeft benoemd.

In geen geval dient de beslissing te liggen bij een externe toezichthouder, aangezien dit de onafhankelijkheid van het toezicht ondermijnt. De toezichthouders hebben in dit kader de taak om vast te stellen dat partijen de wet- en regelgeving naleven.

9. **Zouden uw antwoorden op de vragen 1 t/m 8 anders luiden wanneer het gaat om niet OOB-controlecliënten? Maakt u hierbij verschil tussen grote (niet OOB-) controlecliënten versus MKB-controlecliënten.**

Ja. Zoals al uiteengezet weegt bij OOBs het maatschappelijk belang zwaarder. Tegen die achtergrond geven wij in overweging om de OOB-definitie te herijken en uit te breiden met organisaties waar het publieke belang een grote rol speelt zoals pensioenfondsen, woningcorporaties, ziekenhuizen, energiebedrijven, vervoersbedrijven, universiteiten, hogescholen, ziekenhuizen, gemeenten en provincies.

Tegelijkertijd pleiten wij ervoor om te overwegen de grenzen voor de wettelijke controleplicht te verhogen voor entiteiten waarvan het publieke belang beperkt is. Voor entiteiten onder die (nieuwe grens) kan de vraag of accountantscontrole plaats dient te vinden worden overgelaten aan de marktwerking.

1.3 Zakelijke relaties en sponsoring

10. **In hoeverre vindt u dat zakelijke relaties tussen accountantsorganisaties met hun OOB-controlecliënten ontoelaatbaar zijn? Onder welke voorwaarden vindt u dit toelaatbaar?**

Een normale zakelijke relatie tussen een accountantsorganisatie en een OOB-controlecliënt achten wij toelaatbaar, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- Voor de zakelijke relatie gelden over en weer normale marktcondities;
- Er is geen sprake van gedwongen winkelnering;
- Het mag niet gaan om een zakelijke relatie die zodanig cruciaal is voor de accountantsorganisatie of de controlecliënt dat de facto een eenzijdige of wederzijdse afhankelijkheid ontstaat;
- Besluitvorming bij de accountantsorganisatie over het aangaan en onderhouden van de zakelijke relatie met de controlecliënt is gescheiden van besluitvorming over en uitvoering van de wettelijke controleopdracht;

- Besluitvorming bij de controlecliënt over de zakelijke relatie met de accountantsorganisatie is onderhevig aan goedkeuring van de raad van commissarissen, c.q. de auditcommissie;
- Materiële zakelijke relaties met de controlecliënt worden door de accountantsorganisatie toegelicht in haar transparantieverlag, waarbij tevens wordt uiteengezet op basis van welke afwegingen deze zakelijke relatie toelaatbaar wordt geacht in relatie tot bovenvermelde criteria;
- Materiële zakelijke relaties met de controlerend accountant worden door de controlecliënt uiteengezet in het verslag van de Raad van Commissarissen, inclusief de afwegingen die daarbij zijn gemaakt in relatie tot de vereiste onafhankelijkheid van de accountant.

11. Vindt u dat accountantsorganisaties in beginsel hun OOB-controlecliënten mogen sponsoren? Zo ja, onder welke voorwaarden vindt u dit toelaatbaar? Welke omvangscriterium zou daarbij moeten gelden?

Dit achten wij niet gewenst vanuit het oogpunt van onafhankelijkheid. De accountantsorganisatie moet op enige afstand van de controlecliënt staan. Door sponsoring ontstaat onvermijdelijk een schijn van betrokkenheid en het zich identificeren met de OOB-controlecliënt, die de onafhankelijke positie van de controlerend accountant kan ondermijnen.

12. Voor zover het accountantsorganisaties en externe accountant een beoordelingsruimte mogen hebben voor het aangaan van zakelijke relaties en sponsoring, welke waarborgen zouden zij moeten treffen om bedreigingen voor hun onafhankelijkheid te mitigeren of terug te brengen tot een aanvaardbaar niveau?

Wij verwijzen naar het antwoord op vraag 10. In aanvulling daarop geldt dat de accountant moet toetsen of de zakelijke relatie zijn onafhankelijkheid in wezen of in schijn kan aantasten.

13. Zou uw antwoord op de vragen 10 tot en met 12 anders luiden wanneer het gaat om niet OOB-controlecliënten? Maakt u hierbij verschil tussen grote OOB-controlecliënten versus MKB-controlecliënten.

Wij zouden voor OOB-controlecliënten en niet OOB-controlecliënten met een groot publiek belang een verbod op sponsoring willen bepleiten alsmede de door ons vermelde stringente regels voor zakelijke relaties. Voor overige niet OOB-controlecliënten volstaan naar onze mening de bestaande onafhankelijkheidsregels.

1.4 Verplichte roulatie en joint audits

14. Acht u, in aanvulling op de bestaande roulatie van externe accountants bij OOB controlecliënten, een kantoorroulatie noodzakelijk? Zo ja, waarom?

Naar onze mening draagt verplichte kantoorroulatie per saldo niet bij aan de kwaliteit van de controle en vergroot dit evenmin de onafhankelijkheid van de accountant. Wij zijn van oordeel dat roulatie van de externe accountant, beperking van de overige dienstverlening en in voorkomende gevallen joint audit (zie hierna) voldoende waarborgen biedt voor een onafhankelijke jaarrekeningcontrole. Overigens kan het niet zo zijn dat kantoorroulatie in aanvulling komt op partnerroulatie, hooguit in plaats van; een combinatie van beide roulatiesystemen is naar onze mening niet werkbaar.

15. Wat vindt u van het voorstel van de Commissie voor een verplichte kantoorroulatie eens per zes jaar en na negen jaar indien er sprake is van een joint audit?

Wij zijn van mening dat de introductie van verplichte joint audit bij grote OOBs, met de mogelijkheid om de betrokken audit firms op verschillende momenten te wisselen een aanzienlijk betere waarborg biedt voor de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controle dan verplichte kantoorroulatie. Zoals hiervoor onder 14 aangegeven wijzen wij verplichte kantoorroulatie af.

16. Vindt u dat de roulatietermijn van externe accountants bij OOB-controlecliënten van zeven jaar zou moeten worden gewijzigd? Zo ja, wat is volgens u de beste roulatietermijn?

Een wijziging is wat ons betreft niet noodzakelijk.

17. Vindt u dat er boven de huidige evaluatiebepalingen in de Code Corporate Governance een verplichte periodieke aanbesteding van de accountantscontrole voor OOB controlecliënten moet worden ingevoerd? Zo ja, wat zou de termijn moeten zijn voor de aanbesteding? Zo nee, wat zou een door u gewenst alternatief zijn?

Een verplichte periodieke aanbesteding is niet wenselijk. Als van accountant wordt gewisseld is echter transparantie over de aanbesteding en prijsvorming wenselijk.

18. Voor welke periode zou een accountantsorganisatie bij OOB-controlecliënten telkens moeten worden benoemd binnen de maximale termijn van aanbesteding (i.t.t. vraag 17 betreft dit de minimum termijn van de benoeming)?

Een goede periode voor benoeming is 3 jaar.

19. Vindt u een verplichte roulatietermijn wenselijk voor externe accountants die niet-OOB controlecliënten controleren? Om de hoeveel jaar zouden externe accountants bij niet-OOB-controlecliënten moeten rouleren?

Een verplichte partnerroulatie (dus geen kantoorroulatie) voor niet-OOB-controlecliënten met een zeker publiek belang (zie onze indeling in categorieën bij vraag 6) is wenselijk, maar de termijn kan langer zijn dan bij OOB-controlecliënten. Een verplichte roulatie na 10 jaar lijkt ons een redelijke termijn, waarbij ook rekening wordt gehouden met het feit dat bij een niet-OOB in de weging van publiek belang en belang van de gecontroleerde entiteit deze laatste iets meer gewicht in de schaal legt. Voor de overige niet-OOB-controlecliënten is een verplichte roulatietermijn dan ook niet opportuun.

20. Wat vindt u van het toestaan of verplichten van joint audits voor de controle van OOB-ondernemingen?

Meer dynamiek in de auditmarkt is wenselijk inclusief een grotere keuze aan dienstverleners. Het Nederlandse vergunningenstelsel, waarin voor controle van OOBs een (extra) vergunning nodig is, heeft al geleid tot een duidelijke marktordening, waarin het aantal kantoren dat OOBs mag en kan controleren beperkt is. Dit draagt bij aan een overzichtelijke aanbodzijde van hoge kwaliteit, met in beginsel voldoende keuzemogelijkheden. Wij pleiten ervoor om een dergelijk vergunningenstelsel in de hele EU na te streven. Dan ontstaat binnen de EU een

speelveld van naar verwachting circa 8-10 grote accountantsorganisaties c.q. accountantsnetwerken (inclusief de Big 4) die in staat en bereid zijn OOB-cliënten te controleren. De invoering van verplichte joint audit bij grote OOBs leidt zoals aangegeven bij vraag 15 tot een kwaliteitsverbetering. Door te verplichten dat bij de joint audit voor grote OOBs minimaal één non-Big 4 kantoor is betrokken, wordt marktwerking bevorderd en zal geleidelijk aan een verbreding van de keuzemogelijkheden voor grote OOB-cliënten ontstaan. Deze verbreding zorgt voor een afname van systeemrisico's in de controlemarkt alsmede meer concurrentie die op haar beurt een katalysator voor innovatie in de controlemarkt is. Dit zal uiteindelijk kunnen leiden tot zowel een hogere kwaliteit en een versterking van de onafhankelijkheid van de controlerend accountants als een kostenreductie.

1.5 De selectie en aansturing van de externe accountant

21. Bent u het eens met de stelling dat het in de Nederlandse Corporate Governance Code opgenomen model waarbij de (auditcommissies van) raden van commissarissen meer het voortouw nemen in de relatie met de accountant in de huidige praktijk onvoldoende tot uiting komt?

Wij zijn het met deze stelling eens. Een en ander lijkt voornamelijk te worden veroorzaakt door enerzijds een te beperkte taakopvatting en anderzijds een gebrek aan specifieke auditdeskundigheid van leden van raden van commissarissen. Het verdient sterk aanbeveling dat minimaal één van de leden van de RvC c.q. auditcommissie deskundig is op het gebied van accountantscontrole en/of financiële verslaggeving. Daarbij verdient het tevens aanbeveling bij de benoeming van leden van de audit commissie transparant te zijn over een eventuele (vroegere) relatie tussen het lid van de audit commissie en een accountantsorganisatie.

22. Kunt u zich vinden in de aanbevelingen uit het NBA-adviesrapport?

Ja, met één uitzondering: in punt 2.2 is onder "gewenste situatie" beschreven dat de auditcommissie het controleplan dient goed te keuren. Wij zijn van mening dat het controleplan de verantwoordelijkheid van de accountant is en blijft en dat dit wel met de RvC kan worden gedeeld, maar niet aan zijn goedkeuring onderhevig kan en mag zijn.

23. Welke rol zou de toezichthouder AFM en/of DNB naar uw mening moeten vervullen bij de benoeming van de accountant? Wat vindt u van een goedkeuring, veto of meldplicht?

Geen rol. Via de OOB-vergunning is een kader geschapen en zijn de kantoren die in beginsel geschikt en in staat zijn om OOBs te controleren vooraf vastgesteld. Verdere inhoudelijke betrokkenheid van de toezichthouder bij de benoemingsprocedure tast diens onafhankelijkheid bij het toezicht aan.

2. Informatievoorziening

2.1 Vergroten transparantie over kwaliteit

22. In hoeverre denkt u dat transparantie over de kwaliteit van de dienstverlening door het (accountants)kantoor bijdraagt aan de keuze voor een bepaalde accountantsorganisatie?

Transparantie over de kwaliteit van dienstverlening door accountantskantoren zou een belangrijke bijdrage moeten kunnen leveren. Essentieel is daarbij wel dat transparantie op basis van een level playing field plaatsvindt.

23. Hoe kan de transparantie van accountantsorganisaties over de kwaliteit van hun eigen dienstverlening worden verbeterd?

Het huidige transparantieverlag is daarvoor naar onze mening de eerst in aanmerking komende communicatievorm. Essentieel daarbij is dat de wijze waarop het transparantieverlag wordt opgemaakt niet wordt beperkt tot de wettelijke minimumeisen, maar dat de informatie op basis van de geest van de regelgeving wordt verstrekt. Accountantsorganisaties, dan wel de beroepsorganisatie, zouden daarbij kunnen nadenken over de meest voor de hand liggende key performance indicatoren.

24. Bent u van mening dat de accountantsorganisatie de relevante bevindingen over een controlecliënt in een AFM-onderzoeksrapport zou moeten verstrekken aan de (auditcommissie van) de raad van commissarissen van de desbetreffende controlecliënt?

Ja.

25. Vindt u dat kantoor specifieke AFM-onderzoeksrapporten openbaar moeten worden gemaakt?

Ja, onder de voorwaarde dat de onderzoeken op uniforme wijze en met dezelfde frequentie worden uitgevoerd. De onderzoeken moeten een zekere representativiteit hebben op basis waarvan gerechtvaardigde conclusies kunnen worden getrokken. De rapportage moet evenwichtig zijn, definitief zijn (hoor en wederhoor) en vergelijkbaar met die van andere kantoren.

26. Hoe kan de transparantie van de niet-OOB-kantoren over hun kwaliteit beter worden geborgd?

Kantoren die grote niet-OOBs en/of niet-OOBs met een bepaalde publieke uitstraling bedienen zouden op vrijwillige basis een transparantieverlag kunnen opmaken. Overigens kan worden gedacht aan het openbaar maken van de uitkomsten van interne en externe kwaliteitstoetsingen.

Voor kantoren buiten de hiervoor genoemde categorie dient dit aan de markt te worden overgelaten.

2.2 Vergroten transparantie over onafhankelijkheid

27. Vindt u dat accountantsorganisaties transparant moeten zijn over hun onafhankelijkheid?

Ja.

28. Indien ja, hoe kan de transparantie van accountantsorganisaties over hun onafhankelijkheid worden verbeterd? Aan welke elementen zouden accountantsorganisaties meer aandacht moeten besteden?

Door middel van het transparantieverlag, met verwijzing naar dit transparantieverlag op de AFM-website.

29. Vindt u dat accountantsorganisaties controlecliënten of het maatschappelijk verkeer zouden moeten informeren over onafhankelijkheidsovertredingen? Welke middelen zouden daarvoor het meest geschikt zijn (bijv. transparantieverlagen, websites, jaarrekeningen)?

Ja, door middel van het transparantieverlag, alsmede door rapportages aan audit commissies of andere toezichthoudende organen. Informatie hierover, inclusief de door de accountantsorganisatie getroffen maatregelen vormen dan een waarborg op zich.

30. Bent u van mening dat de transparantie over onafhankelijkheid gelijk zou moeten zijn voor accountantsorganisaties die OOB-controlecliënten hebben en de overige accountantsorganisaties?

Ja, voor accountantskantoren met niet-OOBs met public interestachtige kenmerken.
Nee, voor accountantskantoren met uitsluitend overige niet-OOBs als cliënt (zie onze categorie-indeling bij vraag 6).

2.3 Informatiebehoefte van de gebruiker

31. Bent u het eens met het uitgangspunt dat de accountant in principe geen inhoudelijke informatie over de gecontroleerde onderneming verstrekt?

Ja, om de volgende redenen:

- Dit kan belemmerend werken in de vertrouwelijke relatie die bestaat tussen cliënt en accountant, op basis waarvan de accountant zijn werkzaamheden op zorgvuldige wijze kan uitvoeren.
- Inhoudelijke informatie over de onderneming behoort te worden verstrekt door de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen.
Wij verwijzen in dat kader naar de Praktijkhandreiking van de NBA: Optreden van de accountant in de algemene vergadering van aandeelhouders.

32. Vindt u dat een accountant aanvullende informatie over de door hem uitgevoerde controlewerkzaamheden respectievelijk zijn bevindingen aan gebruikers zou moeten verstrekken? Heeft u aanvullingen op de genoemde onderwerpen of zijn er onderwerpen die u niet relevant vindt?

In de algemene vergadering van aandeelhouders kan de accountant gebruikers (lees: aandeelhouders) informeren. Voorts kan worden gedacht aan een meer informatieve controleverklaring door een frequenter gebruik van toelichtende paragrafen.

Wij zijn voorstander van het meer 'tailor made' maken van de controleverklaring. De communicatie door middel van de controleverklaring kan aanmerkelijk worden verbeterd. Uit onderzoek van BDO blijkt dat de controleverklaring maar door circa de helft van de gebruikers wordt gelezen. De belangrijkste reden om die niet te lezen, is dat het om een standaardtekst gaat zonder toegevoegde waarde en die met name is bedoeld om de accountant te vrijwaren. De tekst van de controleverklaring moet veel meer op maat worden gemaakt en worden toegespitst op de specifieke omstandigheden waaronder de jaarrekeningcontrole heeft plaatsgevonden. Hierbij valt te denken aan informatie over de nauwkeurigheid waarmee is gecontroleerd, over eventuele problemen waarmee de accountant is geconfronteerd tijdens de uitvoering van de controle, over wat de accountant heeft gedaan ten aanzien van de detectie van fraude en over de beoordeling van de continuïteit van de ondernemingsactiviteiten.

Daarnaast is het van belang dat de reikwijdte van de jaarrekeningcontrole wordt verbreed. In de huidige verklaring doet de accountant alleen een uitspraak over het feit of de jaarrekening een getrouw beeld geeft en of die is opgemaakt in overeenstemming met de geldende verslaggevingsregels. Het onderzoek van BDO laat zien dat er behoefte is aan een accountant die zich ook uitspreekt over zaken als de kwaliteit van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling die de onderneming hanteert, de kwaliteit van de aanwezige governance-structuren, leemten die hij constateert in de interne beheersing van de bedrijfsactiviteiten en fraudegevallen en andere onregelmatigheden die hij tegenkomt. Hier zal in nationaal en internationaal verband verder invulling aan moeten worden gegeven.

33. Wat vindt u van de informatie waarde van de huidige controleverklaring en hoe kan deze worden vergroot?

Door de 'standaard' teksten weg te laten (met verwijzing naar de website van de NBA) en meer informatieve teksten op te nemen, zoals door het gebruik van toelichtende paragrafen.

34. Zou de accountant een Auditor Discussion & Analysis moeten opnemen bij het jaarverslag van de controlecliënt?

Wij verwijzen hier naar ons antwoord op vraag 32. Onze voorkeur gaat uit naar een meer informatieve controleverklaring.

35. Zou de accountant door middel van het gebruik van toelichtende paragrafen de gebruiker (belegger) frequenter moeten informeren over belangrijke punten?

Ja, zie de hiervoor gegeven antwoorden. Overigens bestaat die mogelijkheid ook nu al binnen de huidige Controlestandaarden.

36. Bent u het eens met het voorgestelde model waarbij de accountant rapporteert aan de raad van commissarissen en deze de relevante informatie al dan niet voorzien van commentaar naar buiten brengt.

Ja, zie de hiervoor gegeven antwoorden. Dit laat onverlet dat de accountant ook een nuttige rol kan vervullen door het verstrekken van toelichting op zijn controle in de algemene vergadering van aandeelhouders.

37. Zou de accountant expliciet moeten rapporteren over de door de raad van commissarissen verstrekte informatie of is het voldoende als de accountant alleen reageert als de informatie onvoldoende is weergegeven in het verslag van de raad van commissarissen?

Als de accountant in zijn controleverklaring ook aandacht moet besteden aan het verslag van de raad van commissarissen, dient eerst regelgeving te worden ontwikkeld met betrekking tot de inhoudsvereisten van dit verslag. Als het gaat om het mondelinge verslag van de raad van commissarissen op de algemene vergadering van aandeelhouders is het – gegeven de onmogelijkheid van de accountant om daarover op dat moment voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen – niet mogelijk hierbij enige vorm van zekerheid te verstrekken. Uiteraard is het de verantwoordelijkheid van de accountant om (met de nodige zorgvuldigheid) wel te reageren als de informatie die door de raad van commissarissen wordt verstrekt onjuist is.

38. Vindt u dat de accountant in zijn management letter verplicht aandacht zou moeten besteden aan de door het bestuur gegeven transparantie over risicobeheersing, financiering en continuïteit, schattingen management en belangrijke waarderinggrondslagen? Zo ja, mist u daarbij nog onderwerpen?

Ja

39. Naar welke elementen van het jaarverslag van de onderneming zou de controleplicht van de accountant moeten worden uitgebreid? Op welke termijn zou dat moeten gebeuren?

Niet-financiële gegevens en de beoordeling van toekomstgerichte informatie. De termijn waarop dit moet gebeuren is afhankelijk van de ontwikkeling van adequate normen met betrekking tot deze aspecten.

40. Hoe staat u tegenover integratie van het toezicht in ESMA? Aan welke voorwaarden denkt u dat daarbij moet worden voldaan?

Wij zijn een voorstander van uniform toezicht binnen Europa. Daarmee kan consistentie worden bereikt en kan het vertrouwen van de kapitaalmarkten in het functioneren van accountants toenemen.

Wel moet uitdrukkelijk worden gewaakt voor stapeling van het toezicht; het toezicht op Europees niveau moet ergens voor in de plaats komen en niet verworden tot een nieuwe laag in de toezichtpiramide. Zoals ook aangegeven in de tekst van het consultatiedocument, vinden wij dat het onderzoeken van individuele

controledossiers en ook het toezicht op specifieke aspecten van nationale wetgeving bij de nationale toezichthouders moet blijven.

41. Wat zouden volgens u de taken en verantwoordelijkheden van een Europese toezichthouder moeten zijn?

Met name coördinatie tussen de nationale toezichthouders om uniformiteit te bereiken en onderzoeken onderling af te stemmen.

Slot

42. Wilt u nog iets opmerken over onderwerpen die niet aan de orde zijn gekomen in dit consultatiedocument?

Verdergaande differentiatie tussen regelgeving voor OOBs en niet-OOBs, waarbij laatstgenoemde categorie nog onderverdeeld zou moeten worden in grote niet-OOBs (op basis van omvang en/of landelijke publieke uitstraling) en overige niet-OOBs.

Beperking aansprakelijkheid accountants op EU-niveau zou adequaat geregeld moeten worden.

Onderzocht zou moeten worden of het Nederlandse Wta-vergunningenstelsel (incl. een separate OOB-vergunning) verder in de EU geïmplementeerd zou kunnen worden.